

100 aastat kooliharidust Mikitamäel

(Algus «Koidus» nr. 95.)

SÕJAJÄRGSED AASTAD

Sõda Mikitamäe koolile erilist kahju ei toonud, välja arvatud sõjaväepoolsed sisustuse rüüstamised.

Kool alustas tööd 1944. a. septembris. Oppima asus 182 õpilast. Maja aknad olid vineeritükkide ja laudadega kinni löödud, klaasid puudusid. Tuisuga olid klassis suured lumehanged. Õpilased istusid tunnis mütsides ja kinnastes. Kütet ei olnud. Juhtus, et kooliteenija põletas ära koolipingi tulehakatuseks toorestele puudele. Uute õpetajatena tulid tööle Paul Üksik, Veera ja Olga Pino ning Gerta Teigar.

Kogu kooli tegevust mõjutas hirm ja teadmatus nõukogude võimu võimalike sammude suhtes. Lastevanemad keelasid kategooriliselt lastel pioneeriks astumise, komsomolist rääkimata. Õpilased aga pidid õpetajatele ütlema, et nad ise ei taha. Nõutust ja segadust tekitas ka Petserimaa likvideerimine. Moskva käsul võeti suurem osa Petserimaast ära Venemaale, praegune Mikitamäe, Värskas, Saatse ja

Meremäe-Obinitsa piirkond liideti Võrumaaga.

1945/46. õa. muudeti kool 7-klassiliseks. Õpilasi oli 192, komplekte 7. Esimeseks õppealajuhatajaks kooli ajaloos määrati Paul Üksik, kes oli lõpetanud Tartu Õpetajate Seminari ja kelle kodukohaks oli Mikitamäe. Raskusi oli kaadriga. Tööle võeti kohaliku päritoluga haritumad ja teadlikumad noored, kes ei tahtnud aga kuigi kaua õpetajana töötada. Nii näiteks oli nimetatud õppeaastal 4. klassis viis klassijuhatajat.

1946/47. õa. saavutas kool oma senise ajaloo suurima õpilaste arvu — 200 seitsmes komplektis. Et neid ära mahutada, paigutati klassid viide eri majja: koolimajas oli kolm klassi, Leivo, Kruusmägi, Ridalu ja Hiie eramajades neli. Suurimaks kauguseks nende vahel oli kilomeeter. Võib ette kujutada, kuidas õpetajad ühest majast teise jooksma pidid.

Kõigile, ka ülemustele Võrus ja Tallinnas, oli selge, et sellistes tingimustes töötada ei saa. Kerkis päevakorda uue koolimaja ehitamine. Ja ennäe imet, 1947. a. hakati kaevama selle keldrisüven-

dit. Siis aga leiti, et planeeritava maja asukoht on liiga ligidal Tartu—Petseri maanteele, ja tööd lõpetati. Mälestuseks jäeti suur süvend Mikitamäe küla põhjaserval. Kulus 17 aastat, enne kui taas asuti koolimaja ehitamise juurde.

1947/48. õa. lahkus direktori kohalt Juliana Ridalu, jäädas õppealajuhatajaks. Paul Üksik edutati direktoriks. Tööle tulid Leo Reissar, Olga Jänessoo ja Veera Luhamets. Kooli lõpetasid kiitusega Nasta Pino ja Paul Sonts.

Sel õppeaastal algas Mikitamäe koolis aastakümneid kestev väga aktiivne sportlik tegevus. Alustati Värskas ja Mikitamäe 7-kl. koolide vahelise iga-aastase spartakiaadiga, ringkondlike võistlustega kuni maakondlike võistlusteni välja. Koolist sirgus sel perioodil rida silmapaistvaid noorsportlasi, nagu Johannes Avi (esindas Võrumaad vabariiklikul spartakiaadil Tallinnas), Paul Sonts, Al-der Palatu jt. Kooli spordi suurtükkudeks olid kahtlemata Arvo Lillestik (olümpia-võitja Jaak Uudmäe esimene

treener), Nikolai Oiglane (kümnevõistleja) ja Manni Toobre.

Vastu tulles lastevanemate soovile avati 1. septembril 1948 Mikitamäe kooli baasil uus, **Karisilla algkool**. Juhatajaks määrati Heino Sõrmus ja õpetajaks tema abikaasa Helene Sõrmus. Kool oli 4-klassiline, õpilasi esimesel õppeaastal 38. Algkool töötas 10. juunini 1968, mil liideti taas Mikitamäe kooliga. 20 õppeaasta jooksul lõpetas kooli 106 õpilast.

1949. a. suvel lahkus Mikitamäelt Juliana Ridalu, kes oli siin töötanud 23 a. juhatajana ja 30 a. õpetajana. Tema asemele määrati 1949. a. aprillist õppealajuhatajaks mind. Uute õpetajatena tulid tööle Al-der Luuskar ja Endla Sarik.

1949/50. õa. edutati Paul Üksik Võrumaa koolide inspektoriks. See oli aeg, mil EK(b)P KK VIII pleenumil (märts 1950) esitati Moskva käsul põhjendamatuid süüdistusi eesti haritlaskonnale kodanliku natsionalismi ja nõukogudevastase tegevuse eest. Selle ähvardav vari ri-

Mikitamäe kooli kauaaegne juht ja õpetaja Juliana Josef-Reisengof-Ridalu (juhataja 1919—1939, 1943—1946; õpetaja 1919—1949).

vas ka allakirjutanut. Uueks direktoriks määrati Arnold Sakkis. Lahkusid Gerta Teigar, Lilly Berg ja Mall Leivo, tööle tulid Aksel Polli, Nikolai Paisnik, Mall Meemaa, Nattalja Palandik, Lilly Toom, Al-der Turi, Aino Laiv, Homerus Siska ja Al-der Toobre (vanempioneerijuht).

(Järgneb.)
LEO REISSAR